

Експозе министра финансија о Предлогу закона о буџету Републике Србије за 2009. годину

Садржај

1. Увод.....	2
2. Контекст - светска економска криза	3
3. Контекст - Србија.....	5
4. Макроекономска кретања и пројекције	8
5. Економска политика у периоду 2009 -2011. године	10
6. Фискална политика и Предлог буџета Републике Србије за 2009. годину	10
7. Шири фискални оквир – консолидовани сектор државе	14
8. Предлог буџета Републике Србије за 2009. годину	15
8.1. Планирани приходи буџета Републике Србије за 2009.годину.....	15
8.2. Планирани расходи буџета Републике Србије за 2009. годину	19
8.3. Функционална класификација буџета Републике Србије.....	24
9. Закључак.....	24
Анекс: аналитичке табеле.....	26

1. Увод

Поштована госпођо председнице, поштовани народни посланици, поштовани грађани Србије! Дозволите ми да вам у име Владе представим Предлог закона о буџету Републике Србије за 2009. годину. Упознаћу вас са основним елементима буџета, као и економском и фискалном политиком која ће се спроводити кроз предложени буџет. Предлажем Скупштини да заједно са Законом о буџету Републике Србије за 2009. годину усвоји пет пореских закона и један царински закон:

1. Закон о изменама и допунама Закона о акцизама,
2. Закон о изменама и допунама Закона о републичким административним таксама,
3. Закон о изменама и допунама Закона о порезима на имовину,
4. Закон о привременом изузимању од опорезивања пореза на доходак грађана одређених врста прихода,
5. Закон о изменама и допунама Закона о доприносима за социјално осигурање, и
6. Закон о изменама и допунама Закона о царинској тарифи.

Пре свега, желим да, у име Владе и у своје лично име, упутим извињење Скупштини због кашњења буџета и пробијања (непоштовања / одступања) рокова прописаних Законом о буџетском систему.

Морам рећи да колико је лоше то што буџет касни, толико је и добро, будући да се налазимо у ситуацији економске кризе у којој се предвиђања мењају из дана у дан. Наиме, процене које су важиле пре два месеца сада не важе.

Нажалост, кориговане су наниже многе пројекције кад је у питању раст светске економије, обима трговине, кретања цена сировина, некретнина, цена капитала, токова страних инвестиција, кредитних рејтинга земаља. Такође, дуго је трајала расправа о ребалансу буџета и преговори Владе с ММФ-ом – ускоро очекујемо улазак у програм с том међународном организацијом .

Нацрт закона о буџету Републике Србије за 2009. годину усаглашен је са економским окружењем у коме се доноси, усредсређен је на решавање проблема с којима се сусреће наша економија, а који утичу на животе наших грађана. **Желела бих да нагласим да је буџет основни инструмент економске политике Владе Србије.** Буџет је механизам којим Влада одговара на ризике, изазове и специфичности економске ситуације да би у највећој могућој мери заштитила животни стандард и социјалну сигурност грађана Србије, што је посебно важно у кризним ситуацијама. Да би се разумели логика и мотиви оваквог предлога буџета, почела бих од детаљније анализе тренутне економске ситуације, прво у свету, а потом у Србији. Након тога објаснила бих на који начин буџет Републике Србије одговара на изазове новонастале економске ситуације.

2. Контекст - светска економска криза

Данас је светска економија, а посебно финансијски сектор суочен с новом, несвакидашњом кризом. Ако бисмо се осврнули и погледали светско економско окружење неколико деценија уназад, не бисмо могли наћи овако комплексно, неизвесно и забрињавајуће стање светске економије. Глобалне економске прилике су значајно погоршане током последња три месеца и

имаће последице по економију Србије. Финансијска криза почиње отприлике пре годину и по дана у Сједињеним Америчким Државама и шири се и на финансијска тржишта осталих земаља, доводећи до мањка ликвидности, успоравања кредитне активности и поскупљења кредита. Истовремено, цена нафте снажно расте, што се преноси на остале енергенте и сировине. Као последица ова два процеса, светска економија се у првој половини 2008. године суочава са успоравањем економске активности и појачаним инфлационим притисцима. Током пролећа изгледало је да финансијска криза јењава. Тада је ММФ чак кориговао раст америчке привреде навише. Високе цене енергената биле су основни проблем за светску економију. Међутим, последњих месеци светска економска ситуација се радикално променила. Цена нафте је драстично пала, што је у великој мери ублажило инфлаторне притиске. Али, од септембра се значајно појачала нестабилност и неликвидност на светским финансијским тржиштима. Након банкротства једне од великих америчких инвестиционих банака, финансијска криза се преноси и на европске банке – повећава се неизвесност, што доводи до раста аверзије према ризику, мање кредитне активности, скупљих кредита, контракције тражње и успоравања економског раста.

Све ово доводи до ревизије предвиђања светског економског раста. Светски раст у 2009. години ревидиран је наниже, с процењеног раста до 3% почетком октобра, на 2,2% крајем новембра. Очекује се да у 2009. години економска активност (БДП-а) у развијеним економијама забележи пад (САД, ЕУ, Јапан), док ће земље у развоју забележити скромнији раст. Први пут од другог светског рата рецесија захвата све развијене економије, што у ранијим рецесијама које су погађале развијене земље није био случај. Крајем 2008. године више од 40 земаља света, углавном водећих светских привреда,

налази се у рецесији. Величина рецесије може се мерити са онима из периода 1975. и 1982. године, а економски опоравак развијених привреда очекује се тек крајем 2009. године. У таквом окружењу економске прогнозе коригују се из месеца у месец. Дубина и предвиђено трајање кризе стално се продужавају.

3. Контекст - Србија

Светска економска и финансијска криза преноси се и на Србију. Пре него што је очекивано, њене последице смо почели сви да осећамо, и то пре због психолошких него фундаменталних разлога. Ипак, недостатак ликвидности на светском тржишту довео је до пада прилива капитала, пре свега, кредитирања из иностранства. Лоши изгледи за привредни раст у 2009. години доприносе мањем приливу страних директних инвестиција у четвртном кварталу. Грађани, узнемирени банкротством банака у свету, повлаче део (око 900 милиона евра) девизне штедње из банкарског сектора. Све то врши притисак на девизно тржиште и пад вредности динара, који од почетка октобра губи око 15% своје вредности. Криза нас погађа управо тамо где је наша економија најрањивија – у делу економских односа са иностранством. Недостатак кредита, успоравање домаће и извозне тражње погађају и реални сектор. Успорава се индустријска производња, трговина, извоз. Све то неповољно утиче и на приходе буџета Републике Србије. С обзиром на тако брзо измењене глобалне процене, било је неопходно усагласити раније усвојене економске пројекције и политике из Меморандума о буџету с новим околностима.

Што се тиче финансијског сектора Србије, квалитетна супервизија, строга пруденцијална регулација и вођење рестриктивне монетарне политике допринели су очувању стабилности. Високе обавезне девизне резерве,

изузетно висок однос капитала и пондерисане ризичне активе, као и висок ниво девизних резерви Народне банке Србије помогли су да не дође до већих поремећаја у финансијском систему. Краткорочно посматрано, за финансијску стабилност повољно је то што су затечени висока ликвидност банкарског сектора и низак ниво краткорочног дуга.

Главне компоненте успоравања привредног раста у Србији у условима глобалне финансијске кризе светске привреде су:

- смањење домаће тражње кроз смањење приватне потрошње, пре свега, због смањене кредитне активности;
- пад извоза због смањења увозне тражње у земљама Европске уније које су главни спољнотрговински партнери Србије;
- смањење прилива страних инвестиција и међународних кредита;
- успоравање раста сектора услуга: финансијског сектора, трговине итд.

Неравнотежа у размени са иностранством представља основни канал високој изложености Србије даљим ефектима светске кризе. Последњих година (од 2004. године) дефицит текућих трансакција снажно расте и достиже чак 18,3% БДП-а у 2008. години или скоро шест милијарди евра. Дефицит текућих трансакција растао је протеклих година у условима веома повољних глобалних финансијских кретања (прилива капитала у облику иностраних кредита и инвестиција). Данас, у новим околностима, финансирање из иностранства постаје ограничено и скупо. Као што је већ поменуто, у 2009. години не очекује се велики прилив страних директних инвестиција. Рефинансирање постојећих отплата кредита привреде и државе биће ограничено у 2009. години.

Ради ублажавања последица глобалне економске кризе, Влада и Народна банка Србије предузеле су следеће мере:

- **мере за јачање поверења у домаћи банкарски сектор и повећање штедње**, као што су подизање гарантованог нивоа штедних депозита на 50.000 евра, и укидање пореза на камате на девизну штедњу
- **мере за стимулисање развоја тржишта ХОВ-а**, као што су укидање пореза на капиталну добит и на пренос апсолутних права приликом трговине хартијама од вредности;
- **мере за повећање девизне ликвидности домаћег банкарског сектора**, као што су укидање обавезне резерве банака на нове кредите из иностранства, при чему се 40% обавезне девизне резерве мора држати у динарима;
- **мере за олакшавање положаја клијената**, као што су укидање, у договору с банкарским сектором, трошкова превремене отплате кредита, осим у случају рефинансирања у другој банци, уз могућност продужења рока отплате узетих кредита до годину дана, као и конверзије дугова у друге валуте;
- планирано је **смањење буџетског дефицита на 1,5% БДП-а**, преко смањења текуће јавне потрошње, уз очување капиталне потрошње на постојећем нивоу учешћа у БДП-у;
- договорен је нови петнаестомесечни **аранжман с ММФ-ом у вредности од 520 милиона долара**, којим би се ојачале постојеће девизне резерве, осигурала финансијска стабилност и смањио финансијски ризик. Влада и Народна банка Србије ће испунити услове договорене с ММФ-ом, како би Одбор извршних директора ММФ-а одобрио аранжман са Србијом.

4. Макроекономска кретања и пројекције

Сада бих се укратко осврнула на главне карактеристике привредних кретања у Србији током 2008. године. У прва три квартала 2008. године привреда Србије бележи позитивне стопе раста, уз повишену инфлацију. Међутим, у четвртом кварталу већ уочавамо знаке успоравања економске активности. Процењује се да ће БДП у 2008. години бити за око 6% већи него у претходној години, што је висока стопа раста. Кумулативни раст БДП-а у периоду 2001-2008. године износи 45,6%, односно 5,5% просечно годишње. Процењује се да ће раст извоза робе и услуга у 2008. години износити 18,9% међугодишње, и достићи 10,2 милијарде евра, што је за око 3,8 пута више од извоза оствареног у 2001. години. Осим тога, у 2008. години остварен је солидан нето прилив страних инвестиција који износи око 1,8 милијарди евра. Крајем октобра 2008. године укупне девизне резерве земље достигле су 10,1 милијарду евра, тако да сада одговарају седмомесечној вредности увоза робе и услуга. Укупна штедња у банкама је крајем октобра износила око 5,0 милијарди евра.

С друге стране, у области економских односа са иностранством, у 2008. години дошло је до погоршања – повећан је спољнотрговински дефицит, као и дефицит текућег рачуна. Процењује се да ће спољнотрговински дефицит у 2008. години износити 23,9% БДП-а, а дефицит текућег рачуна 18,3% БДП-а. Висок дефицит спољнотрговинског и текућег рачуна платног биланса, упркос високом расту извоза, последица је високог раста увоза, како због раста цена енергената у 2008. години, тако и због снажног раста домаће тражње. Кључни елемент раста домаће тражње био је раст плата у јавном

сектору у 2006. и 2007. години. Поред раста плата у јавном сектору, расту домаће тражње допринео је и значајан раст кредитне активности.

Процењује се да ће стопа инфлације у 2008. години износити око 9-9,5%, што је нешто мање него у 2007. години (10,1%). Прираст инфлације у односу на претходну годину првенствено је резултат повећања цене нафте на светском тржишту у првом полугодишту 2008. године, као и повећања цена хране и цене електричне енергије и високих инфлаторних очекивања. Последњих месеци долази до пада цена сирове нафте на светском тржишту. Базна инфлација, која одражава утицај системских макроекономских фактора, као што су фискална и монетарна политика, политика плата и курс динара, износиће у 2008. години око 10%.

Текућа макроекономска кретања се погоршавају од октобра 2008. године. Тако је дошло до успоравања раста индустријске производње и спољнотрговинске размене. Кумулативни пораст индустријске производње (за 10 месеци) сведен је на 2,4%. Извоз и увоз робе у октобру бележе знатно ниже међугодишње стопе раста (11,9%, односно 5,3%).

Имајући у виду новије тенденције у привредним кретањима и ефекте светске економске кризе који ће се испољити и у Србији, ревидиран је макроекономски оквир за 2009, 2010. и 2011. годину. Процењује се да ће стопа реалног раста БДП-а у 2009. години износити 3,5%, што је знатно ниже него у претходним годинама. У 2009. години стопа инфлације ће бити нешто нижа него у 2008. години и износиће 8%.

5. Економска политика у периоду 2009 -2011. године

У периоду 2009 - 2011. године очекује се просечан годишњи раст БДП-а од 4,7%, уз смањење инфлације на 6% у 2011. години. Планиране мере монетарне и фискалне политике које ће допринети обуздавању домаће тражње (успоравању раста плата и фискалних расхода, успоравању кредитне активности) и смањењу спољнотрговинског дефицита, истовремено ће допринети и обуздавању инфлаторних притисака.

У наредној години очекује се смањење дефицита спољнотрговинског и текућег рачуна платног биланса на 21,3% БДП-а, односно 16,3 % БДП-а. Предвиђа се и одржавање стопе незапослености у 2009. години од 19%. Желела бих да ово посебно нагласим, будући да је изузетно важно за наше грађане, да, према нашим предвиђањима, незапосленост неће порасти, пошто ће се у Србији у 2009. години, ипак, остварити економски раст од 3,5%. Мере предвиђене овим буџетом доприносе не само очувању економског раста него и одржавању запослености.

Према макроекономским пројекцијама за период 2009 - 2011. године, очекује се да реални сектор оствари раст БДП-а који ће бити кумулативно за трећину нижи од претходно пројектованог.

6. Фискална политика и Предлог буџета Републике Србије за 2009. годину

Након осврта на међународно окружење, финансијску кризу и могућност раста српске економије, желела бих да образложим фискалну политику и

Предлог закона о буџету Републике Србије за 2009. годину. Предложени буџет представља одраз спремности Владе Републике Србије да одговори на изазове с којима ће се српска привреда, под утицајем светске економске кризе, суочити у наредном периоду.

Основни циљ фискалне политике, односно политике јавних расхода, који је представљен у овом предлогу буџета, јесте: **смањење текуће потрошње државе, без угрожавања достигнутог нивоа социјалних права и уз одржање потребног нивоа инвестиција.**

У контексту светске економске кризе, њеног преливања на привреду Србије, у контексту већ приметног успоравања раста, неопходно је очување економске активности и подршке развоју, кроз мере фискалне политике, пре свега, кроз јавне инвестиције, али и кроз мере подстицања кредитне активности. Ове мере су изложене у предложеном буџету. Њима ће се не само одржати привредна активност током кризе него ће се и омогућити боља позиција и снажнији раст након опоравка глобалне економске активности. Очување привредне активности значи суштински компромис ове владе за очување сваког радног места. **Стога су у овом буџету предвиђена значајна средства за наставак јавних инвестиција:**

- директно из буџета (40 милијарди динара, од чега 20 милијарди преко НИП-а, а 20 милијарди остало, од чега је пет милијарди за Коридор 10);
- кроз давање гаранција за кредите које ће ЕБРД и ЕИБ одобрити ЈП „Путеви Србије“ и ЈП „Железнице Србије“ за Коридор 10 (930 милиона евра); кроз давање гаранција домаћим ПБ за

рефинансирање доспелих обавеза ЈП „Путеви Србије“ (20 милијарди динара);

- кроз директно задуживање код Светске банке, за Коридор 10 (388 милиона УСД);
- кроз директно задуживање за пројекте НИП-а код ЕБРД-а, ЕИБ-а у износу од око 250 милиона евра.

Такође, предвиђена су значајна средства за подстицање производње:

- кроз субвенције у износу од 40 милијарди динара;
- кроз нето буџетске кредите (позајмице) у износу од 20 милијарди динара;
- кроз издавање гаранција ЦБ-у на основу којих ће ЦБ одобравати кредите пословним банкама за кредите корпоративном сектору у износу од 40 милијарди динара;
- кроз директно задуживање код Владе Италије и ЕИБ-а (у износу од 30 милиона плус 250 милиона евра).

Друго, остваривање социјалне солидарности -- очување социјалних издавања и заштита угрожених и осетљивих категорија друштва остаје приоритет Владе Србије. Да би се остварила друштвена социјална солидарност потребно је одређено разумевање и солидарност запослених у јавном сектору. У тешкој години која је пред нама морамо заштити све слојеве нашег друштва. Стога је било неопходно контролисати раст плата запослених у јавном сектору – оне ће расти, али само до раста стопе инфлације, како би се оставио простор за одржавање социјалних издатака – пензија, социјалне помоћи итд. **Треће, пред нама је циљ очувања макроекономске стабилности** у овим немирним временима, што

подразумева стриктну контролу државног трошења. Иако се наизглед чини да би у тренутку економског успорења повећано трошење државе допринело бржем опоравку, у нашем контексту високе спољнотрговинске неравнотеже примена контрацикличних политика, рецимо прекомерна јавна потрошња, имала би многе нежељене ефекте, као на пример, раст инфлације и значајан пад вредности динара, с негативним последицама по српску економију и стандард грађана. Подсетила бих вас на то да буџет за 2009. годину није стриктно рестриктиван – он подразумева дефицит од 1,5% БДП-а, али је структурно уравнотежен (кад се коригује за фазу привредног циклуса). Сматрам да је реч о оптималном решењу, компромису, којим се усаглашавају сви наведени циљеви Владе Србије. Неодговорно трошење државе у условима светске економске кризе и рецесије, у условима успореног економског раста и смањених могућности спољног финансирања, довело би не само до угрожавања макроекономске стабилности – раста инфлације и пада вредности динара него и до отежаних могућности задуживања, веће ризичности наше земље за будуће инвестиције, а и до озбиљног економског колапса и губитка радних места. У том смислу буџет је компромис – компромис између социјалних, развојних и стабилизационих циљева Владе.

У периоду 2006 – 2008. године фискална политика била је проциклична. То значи да је у условима високог економског раста држава, уместо да штеди за теже дане, трошила. Основни разлог вођења процикличне фискалне политике били су учестали избори у овом периоду и повећање јавне потрошње по основу политичких циклуса. Високу јавну потрошњу било је могуће реализовати захваљујући комотној ликвидносној позицији државе која је била последица високих приватизационих прилива. Висок прилив капитала и снажан економски раст довели су до занемаривања могућих

слабости српске економије и потпуно су занемарили потребу за обазривим, тада могућим контрацикличним макроекономским политикама.

Фискална политика, пре свега, због изузетне спољне неравнотеже, као и финансијских ограничења, у наредном периоду не може бити у пуној мери контрациклична, тј. у условима успорења економске активности држава нема простора да својим трошењем значајније подстиче економију. Чврсте границе јавне потрошње, односно фискалног дефицита у овом периоду постављају ограничене могућности финансирања. Осим тога, очекује се да ће се потписивањем аранжмана с ММФ-ом учврстити одлука Владе, као креатора економске и фискалне политике, да даље предлаже и спроводи мере у правцу вођења оптималне фискалне политике.

7. Шири фискални оквир – консолидовани сектор државе

Буџет Републике Србије је саставни део ширег оквира – консолидованог сектора државе који укључује и локални ниво власти (Аутономну Покрајину Војводину, градове и општине), те организације обавезног социјалног осигурања.

Постављени циљ фискалне политике у 2009. години, дефицит у висини од 1,5% БДП-а, подразумева дефицит сектора државе на том нивоу и једнак је збиру резултата (дефицита или суфицита) појединачних нивоа власти.

Предвиђеном фискалном политиком, дефицит републичког буџета у наредној години је на нивоу од 1,6% БДП-а. Републички завод за

здравствено осигурање остварује суфицит у висини од 0,2% БДП-а, док су остали нивои власти који чине сектор државе уравнотежени. Резултат, односно дефицит сектора државе планиран је у висини од 1,4% БДП-а.

8. Предлог буџета Републике Србије за 2009. годину

Предлогом буџета Републике Србије за 2009. годину планирани су приходи у износу од 698,8 милијарди динара, док укупни расходи, укључујући нето буџетске позајмице, износе 748,8 милијарди динара. Дефицит буџета у 2009. години износи 50 милијарди динара, односно 1,6% БДП-а.

	у милијардама динара	у БДП	%
Приходи	698,8	22,8	
Расходи	748,8	24,5	
Дефицит	-50,0	-1,6	

8.1. Планирани приходи буџета Републике Србије за 2009. годину

Приходи буџета Републике Србије планирани су на основу пројекције макроекономских агрегата (као што су економски раст, стопа инфлације, спољнотрговинска размена, зараде) и планираних измена пореских и царинских политика.

При планирању измена водило се рачуна о томе да пореске стопе нису високе (због широких ослобађања, ефективне пореске стопе су чак ниске).

Супротно овом, царинске стопе су високе. Допустите ми да ово документујем.

Стопа ПДВ-а у највећем броју европских земаља износи 19-20%. Много је већи број земаља у којима је стопа изнад 20 (чак 25%) од броја земаља у којима је стопа 19%.

Стопа пореза на добит креће се у интервалу 15-25% (у малом броју земаља она је испод 15% - у Србији је 10%), док се ефективна стопа креће у интервалу 10-20% (у Србији је 5%).

Стопа пореза на зараде креће се у интервалу 15-25% (у малом броју земаља она је испод 15% - у Србији је 12%).

Изузетно су ниске **акцизе на пиво, цигарете и дизел!** Србија има најниже цене цигарета и постала је емисионо подручје, а акцизна политика удаљена је од препорука Комисије Европске уније!

Збирна стопа доприноса социјалног осигурања је 35,8%, што је у средини интервала од 27,6% до 43,5% кад су у питању европске земље са сличним начином социјалног осигурања.

Међутим, царинске стопе су високе: за тзв. осетљиве производе стопа је 5-10% (смањиће се на 3,5 - 7%); за веома осетљиве и најосетљивије производе стопа је 10-20% (смањиће се на 8 - 17%); за пољопривредне производе стопа је најчешће између 20-30%.

При томе, истакла бих да Европска унија наше производе увози без царине јер имамо статус најповлашћеније нације!

Кључне измене политика којима се дефинишу приходи у наредној години су следеће:

- ***Примена Споразума о стабилизацији и придруживању са Европском унијом***

Под применом Споразума о стабилизацији и придруживању подразумева се фазна либерализација царина на увоз производа из Европске уније. Смањење царинских стопа смањује приходе од царина (процењени губитак износи око 21 милијарду динара), а смањење царина утиче и на смањење прихода по основу ПДВ-а на увозне производе (процењени губитак износи око 21 милијарду динара по основу смањених царинских стопа плус 3,9 милијарди динара по основу ПДВ-а). Процењени ефекти губитка прихода од царина и ПДВ-а на увозне производе обухватају и додатно смањење прихода од царина на увоз аутомобила, изнад смањења које се захтева применом Споразума о стабилизацији и придруживању.

- ***Укидање пореза на камате***

Укидање пореза на камате на штедњу (која ће бити остварена у периоду од дана ступања на снагу Закона до 31. XII 2009.године) представља порески подстицај штедњи, али и губитак буџета од око 2,5 милијарди динара.

- ***Укидање пореза на капиталну добит прихода који су остварени преносом уз накнаду хартија од вредности и удела у имовини правних лица***

Укидање овог пореза представља порески подстицај развоју тржишта капитала, али и губитак буџета од око 1,5 милијарди динара.

- ***Укидање пореза на пренос апсолутних права уз накнаду хартија од вредности и удела у правном лицу***

Укидање овог пореза представља порески подстицај развоју тржишта капитала, али и губитак буџета од око 0,8 милијарди динара.

- ***Повећање акциза на деривате нафте, цигарете, кафу и пиво***

Изменама акцизне политике надокнађује се делимично предвиђени губитак прихода по основу примене Споразума о стабилизацији и придруживању. Пад цене деривата нафте на светском тржишту створио је простор за повећање акциза, а да при том не дође до значајног повећања малопродајне цене. Законом о акцизама предвиђено је да акциза на бензин износи 40,5 динара/л, акциза на дизел гориво 26 динара/л и акциза на ТНГ 13 динара/кг. Процењује се да ће укупан ефекат на приходе у 2009. години бити 7-8 милијарди динара више у односу на постојеће законско решење. Такође, повећање акциза утицаће и на инфлацију. Очекивани утицај на инфлацију биће 0,42 пп; од тога је директан утицај 0,28 пп, док је индиректни утицај 0,14 пп.

Цене цигарета су најниже у односу на земље у окружењу, те ће повећање акциза малопродајне цене цигарета приближити онима у суседству, што ће генерисати додатни приход од око шест милијарди динара у односу на постојеће законско решење.

Коначно, раст акциза на пиво од 1,5 динара више него што следи од прилагођавања за стопу инфлације генерише додатну једну милијарду динара, а раст акцизе на кафу - додатних 600 милиона динара.

Смањени приходи по основу примене Споразума о стабилизацији и придруживању делом се надокнађују и повећаним трансфером добити јавних предузећа у буџет Републике (око 13 милијарди динара).

- ***Измене и допуне Закона о републичким административним таксама***

Изменама овог закона предвиђено је: увођење такси за списе и радње који су били у надлежности државне заједнице Србија и Црна Гора; усаглашавање предмета таксене обавезе с прописима који су донети после измене овог закона и утврђивање износа таксених обавеза из послова које обављају државни органи. Како ће поједини државни органи смањити, а други повећати таксе, Законом о буџету за наредну годину није предвиђено значајно додатно повећање овог (непореског) прихода.

У структури планираних прихода, скоро половину чине приходи по основу ПДВ-а. Следе приходи по основу акциза и пореза на доходак грађана.

8.2. Планирани расходи буџета Републике Србије за 2009. годину

Што се тиче расходне стране буџета, морам да нагласим да је у новонасталим условима који нас очекују у 2009. годнини неопходно спроводити мере рационализације и штедње у јавном сектору. Смањити државну потрошњу није лак задатак. Око 80% текућих расхода су законом дефинисани (мандатни) расходи. Мандатни расходи су плате запослених у државном сектору – плате запослених у државној администрацији, плате у просвети, здравству, плате у војсци и полицији, пензије, као и отплате

камата које доспевају у наредној години, обавезни трансфери локалном нивоу власти и организацијама обавезног социјалног осигурања и социјална заштита из буџета.

Део потрошње државе представљају расходи дискреционог карактера као што су куповина робе и услуга, субвенције, капитални расходи и буџетске позајмице. На овим категоријама расхода учињена је највећа могућа уштеда, имајући у виду циљ одржања потребног нивоа инвестиција.

Плате запослених у државној управи и јавним службама које се финансирају из буџета у наредној години задржаће реални ниво из текуће године. То значи да је планирано само усклађивање висине плата за предвиђен раст цена на мало од 8%. Запослени у државној управи и јавним службама не могу у наредној години очекивати бонусе, нити било какве посебне награде у виду тринаесте плате и слично. Једини облик награђивања предвиђен у наредној години је јубиларна награда за запослене који обележавају 10, 20 и 30 година рада у служби.

Имајући у виду успоравање економског раста, као и ограничене изворе финансирања, у наредној години није предвиђена исплата топлог оброка и регреса, који су предвиђени проширењем дејства Општег колективног уговора.

У 2009. години на расходној категорији **куповина робе и услуга** биће учињене максималне могуће уштеде. Многе позиције расхода у оквиру куповине робе и услуга планиране су на нивоу 2008. године.

Расходи планирани као **субвенције** привреди знатно су смањени у односу на овогодишњи буџет. Смањење субвенција спроведено је кроз смањење субвенција друштвеним предузећима, железници и пољопривреди.

У оквиру **трансфера осталим нивоима власти** планирани су трансфери општинама и градовима, у складу са Законом о финансирању локалне самоуправе у висини од 1,7% БДП-а из 2007. године и износе 40,7 милијарди динара. Трансфер Аутономној Покрајини Војводини намењен је за исплату плата запослених у образовању и култури на територији Аутономне Покрајине Војводине и износи 24,6 милијарди динара. Од осталих трансфера у укупном износу од 8,3 милијарде динара, 3,5 милијарди динара односи се на трансфер општинама на Косову и Метохији, 2,5 милијарде динара је трансфер општинама за плате запослених у обавезном предшколском образовању, 1,1 милијарда динара за програм рационализације броја запослених у локалној самоуправи, 0,4 милијарде динара намењено је Колубарском округу и 0,3 милијарде динара је трансфер општинама на југу Србије (Прешево, Бујановац и Медвеђа).

Што се тиче трансфера организацијама обавезног социјалног осигурања, највећи део ових трансфера је трансфер за Фонд ПИО у износу од 189,3 милијарде динара. Од тога, 24,7 милијарди Фонду ПИО трансферише Министарство рада и социјалне политике за измиривање обавеза Републике за стаж осигурања по посебним прописима и надокнаду разлике до минималне пензије. Преостали део трансфера Фонду ПИО представља трансфер Министарства финансија у висини од 164,6 милијарди динара за покриће дефицита Фонда ПИО. Национална служба за запошљавање примиће трансфер у висини од 16,5 милијарди динара, од чега је три милијарде динара трансфер Министарства економије за активне мере

запошљавања, док преостали износ у висини од 13,5 милијарди динара представља средства која трансферише Министарство финансија и служи покрићу дефицита Националне службе за запошљавање. Републички завод за здравствено осигурање у 2009. години примиће трансфер у висини од 3,6 милијарди динара намењен покрићу трошкова здравственог осигурања лица без сопствених прихода.

Средства за **социјалну заштиту** из буџета планирана су у наредној години тако да се очува достигнути ниво права на социјалну заштиту корисника овог облика помоћи, као и одређеног нивоа потребног за очување студентског и ученичког стандарда.

Буџетом су такође планирана и одређена подстицајна средства у областима финансирања младих талената и успешних спортиста.

У оквиру **Транзиционог фонда** обезбеђују се средства за предузимање одређених мера и активности које претходе престанку радног односа радника и решавању радног статуса вишка запослених у поступку рационализације, реструктурирања и приватизације. Средства се обезбеђују за оснивање транзиционих центара, коришћење расположивих ресурса предузећа, оснивање различитих облика предузетништва, развој инкубатор центара и индустријских зона, организовање обука, стручног усавршавања преквалификације, доквалификације и подстицање запошљавања и samozapoшљавања.

Средства намењена дечијој заштити обухватају накнаду зарада за време породилског одсуства, родитељски додатак и дечији додатак . Планирана је

накнада за 27.000 породиља, а висина накнаде одређена је висином зараде коју остварују. Родитељски додатак остварује мајка за прво, друго, треће и четврто дете. Процењује се да ће ово право користити око 6.000 корисника месечно. Право на дечији додатак остварује се за прво, друго, треће и четврто дете у зависности од материјалног положаја породице. Процењује се да ће ово право користити око 250.000 корисника за око 480.000 деце.

Средства одређена за борачко-инвалидску заштиту намењена су за око 67.155 корисника борачко-инвалидске заштите.

Из средстава за социјалну заштиту обезбеђују се накнаде за материјално обезбеђење око 60.000 породица, те накнаде за издржавање око 4.800 корисника у хранитељским породицама. У оквиру ове категорије планирана су и средства за туђу негу и помоћ за око 42.000 корисника.

У оквиру **капиталних издатака**, за потребе Министарства одбране, Министарства унутрашњих послова, Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, Министарства просвете, Пореске управе и Управе царина, предвиђена су средства у укупном износу од 19,6 милијарди динара, намењена редовним капиталним издацима (зграде, грађевински објекти, као и машине и опрема).

За пројекте Националног инвестиционог плана издвојено је 20,5 милијарди динара. Део средстава Националног инвестиционог плана у износу од пет милијарди динара намењен је Коридору 10. Преостали износ распоредиће се и користити по посебном акту Владе.

Највећи део расхода **буџетских позајмица (набавка финансијске имовине)** јесу средства намењена оснивачком улогу и улагању од посебног значаја везано за заједничко предузеће с «Фијатом» у износу од 14 милијарди динара. Овом категоријом расхода обухваћени су и кредити за почетнике (старт ап кредити), у износу од 3,1 милијарде динара, за подстицаје развоја предузећа и предузетништва у неразвијеним подручјима у износу од 2,5 милијарди динара, кредити у туризму у износу од 0,4 милијарде динара, док је 0,9 милијарди динара предвиђено за студентске кредите, а 0,5 милијарди динара за субвенционисање стамбених кредита.

8.3. Функционална класификација буџета Републике Србије

Посматрано по функционалној класификацији издатака буџета, највеће учешће у укупном буџету у 2009. години имају расходи у функцији социјалне заштите - 35,4% укупног буџета. У функцији социјалне заштите се, осим дела буџета Министарства рада и социјалне политике, налазе и трансфери из буџета за организације обавезног социјалног осигурања.

За опште јавне услуге издваја се 14,7% укупног буџета, за образовање - 14,5%, док је за економске послове намењено 13,8%.

За јавни ред и безбедност (полиција и судство) одређено је 9,2% у укупног буџета, док се за одбрану издваја 9,4%.

9. Закључак

Планирана буџетска политика у 2009. години треба да очува финансијску и економску стабилност државе и испуни законом гарантоване обавезе према грађанима, привреди и међународним организацијама. Такође, буџетски оквир одређен је тако да смањи учешће јавне потрошње у БДП-у, смањи ликвидносни утицај државе на агрегатну тражњу и побољша структуру јавне потрошње. Стога, предложеним буџетом Републике Србије подржава се макроекономска стабилност и стабилност друштва, уз скромну стопу раста привреде и стандарда грађана (из угла недавне прошлости). Предложени буџет садржи уравнотежен однос између социјалних и развојних функција државе.

Позивам народне посланике да гласају за буџет Републике Србије за 2009. годину и пратеће пореске и царинске законе.

Хвала!

Анекс: аналитичке табеле

Табела 1. Преглед ревидираних стопа раста светске економије за 2009. годину

	Остварење 2007	Процена 2008	Пројекција 2009
Светска економија	5,0	3,7	2,2
Развијене земље	2,6	1,4	-0,3
- САД	2,0	1,4	-0,7
- ЕУ	3,1	1,5	-0,2
- Јапан	2,1	0,5	-0,2
Земље у развоју	8,0	6,6	5,1
- Кина	11,9	9,7	8,5
- Русија	8,1	6,8	3,5
- централна и источна Европа	5,7	4,2	2,5
Србија	7,1	6,0	3,5

Извор: IMF, World Economic Outlook, november 2008.

Табела 2. Измене макроекономских пројекција за 2009. и 2010. годину

	Ревидирани Меморандум (октобар 2008. године)		Нова процена (новембар 2008. године)	
	2009	2010	2009	2010
БДП, реални раст, %	6,5	6,5	3,5	4,5
БДП по текућим тржишним ценама, млрд. динара	3,169,7	3,564,8	3,060,0	3,428,0
Инфлација, крај периода	6,0	5,0	8,0	6,5
Инфлација, просек периода	7,1	5,3	8,2	7,2
Извоз робе, стопа раста	24,5	25,5	-4,8	12,9
Увоз робе, стопа раста	17,9	17,0	-5,4	7,8
Дефицит текућег рачуна, % БДП	-17,8	-17,1	-16,3	-15,7

Извор: МФИН

Табела 3. Пројекција основних макроекономских показатеља Републике Србије

	ПРОЈЕКЦИЈА		
	2009	2010	2011
БДП, млрд. динара (текуће цене)	3.060	3.428	3.861
БДП по становнику, у еврима	4.818	5.080	5.527
БДП, годишње стопе реалног раста, %	3,5	4,5	6,0
Реални раст појединих компоненти БДП, %			
Лична потрошња	3,2	4,2	4,3
Државна потрошња	1,0	0,8	3,2
Инвестиције	-4,1	9,8	12,9
Извоз робе и услуга	-3,9	12,1	13,2
Увоз робе и услуга	-5,0	8,2	8,4
Спољнотрговински салдо, у еврима, % БДП	-21,3	-20,8	-19,5
Салдо текућег рачуна платног биланса, у еврима, % БДП	-16,3	-15,7	-14,4
Спољни дуг, % БДП	65,7	70,4	72,8
Инфлација, крај периода, у %	8,0	6,5	6,0
Стопа незапослености (ИЛО дефиниција)	19,0	18,7	18,2
Број запослених, годишњи просек (у 000)	1.992	2.001	2.011

Извор: МФИН

Табела 4. Планирани расходи буџета Републике

УКУПНИ ИЗДАЦИ	748.753	100,0
1. Текући расходи	687.066	91,8
1.1. Расходи за запослене	188.364	25,2
- Плате запослених	151.453	20,2
- Доприноси на терет послодавца	29.613	4,0
- Остали расходи за запослене	7.298	1,0
1.2. Расходи за куповину робе и услуга	46.366	6,2
1.3. Расходи по основу отплате камата	24.015	3,2
- Расходи по основу отплате камата на домаће кредите	1.160	0,2
- Расходи по основу отплате камата на стране кредите	17.657	2,4
- Отплата камата по основу активираних гаранција	4.797	0,6
- Пратећи трошкови задуживања	402	0,1
1.4. Субвенције	40.904	5,5
- Субвенције у привреди	3.050	0,4
- Субвенције у пољопривреди	18.240	2,4
- Субвенције за железницу	10.000	1,3
- Субвенције у области туризма	1.980	0,3
- Субвенције за културу	443	0,1
- Остале субвенције	7.192	1,0
1.5. Дотације међународним организацијама	515	0,1
1.6. Трансфери осталим нивоима власти	73.575	9,8
- Трансфери општинама и градовима	40.681	5,4
- Трансфери за запослене у образовању и програме у области културе на територији АПВ	24.593	3,3
- Остали трансфери	8.301	1,1
1.7. Трансфери организацијама обавезног социјалног осигурања	233.712	31,2
- Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање	189.300	25,3
- Национална служба за запошљавање	16.500	2,2
- Фонд за социјално осигурање војних осигураника	22.907	3,1
- Републички завод за здравствено осигурање	3.640	0,5
- Остали трансфери	1.365	0,2
- Остале дотације и трансфери	3	0,0
1.8. Социјална заштита из буџета	72.226	9,6
- Транзициони фонд	7.210	1,0
- Дечја заштита	27.600	3,7
- Борачко - инвалидска заштита	16.200	2,2
- Социјална заштита	12.500	1,7

УКУПНИ ИЗДАЦИ	748.753	100,0
- Ученички стандард	1.768	0,2
- Студентски стандард	3.051	0,4
- Фонд за младе таленте	500	0,1
- Спортске стипендије	700	0,1
- Избегла и расељена лица	950	0,1
- Остала социјална заштита из буџета	1.747	0,2
1.9. Остали текући расходи	7.385	1,0
- Средства резерви	1.525	0,2
- Остали текући расходи	5.860	0,8
2. Капитални издаци	40.134	5,4
- Издаци за нефинансијску имовину	19.634	2,6
- Нефинансијска имовина која се финансира из средстава за реализацију Националног инвестиционог плана	20.500	2,7
3. Нето буџетске позајмице	21.553	2,9

Табела 5. Планирани приходи буџета Републике Србије у 2009. години (у милионима динара)

	Буџет-план 2009	Структура
Укупни приходи	698.756,2	100,0
1. Порески приходи	640.156,2	91,6
Порез на доходак грађана	81.321,2	11,6
Порез на добит предузећа	44.306,9	6,3
Порез на додату вредност	338.828,1	48,5
<i>Порез на промет</i>	4.000,0	0,6
<i>Домаћи ПДВ</i>	98.788,4	14,1
<i>Увозни ПДВ</i>	236.039,7	33,8
Акцизе	116.800,0	16,7
<i>Акцизе на деривате нафте</i>	61.000,0	8,7
<i>Акцизе на дуванске прерађевине</i>	45.500,0	6,5
<i>Остале акцизе</i>	10.300,0	1,5
Царине	50.800,0	7,3
Остали порески приходи	8.100,0	1,2
2. Непорески приходи	58.600,0	8,4

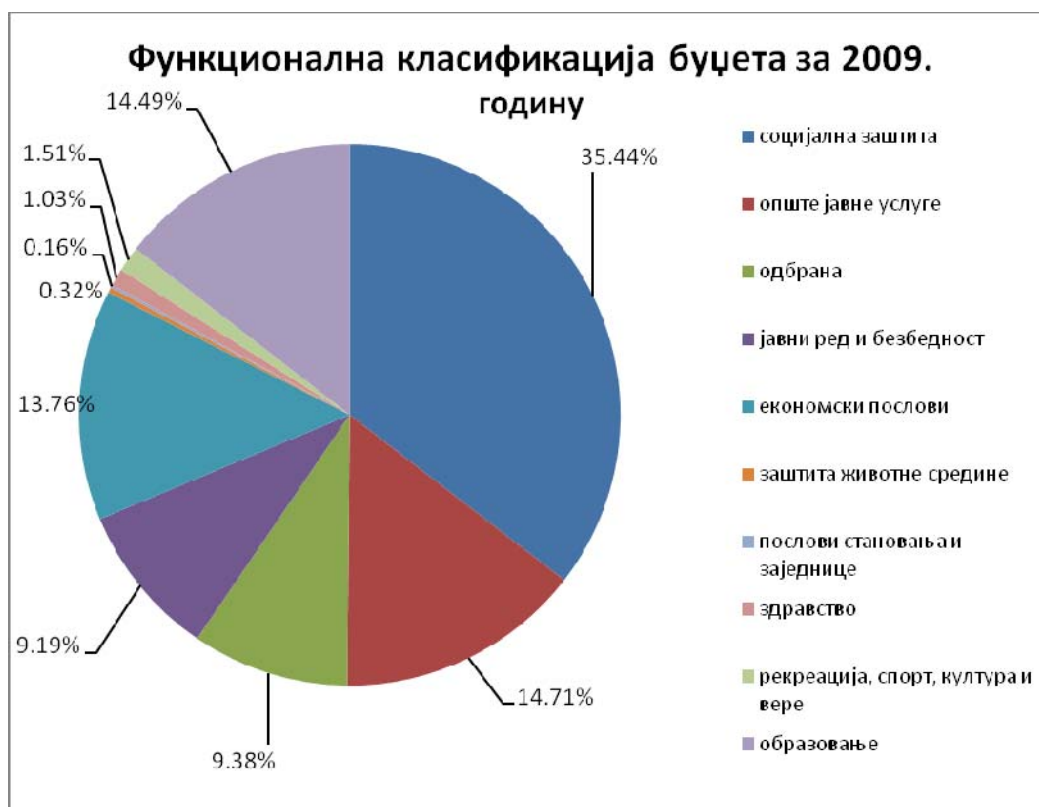
Табела 6. Субвенције

	2008	2009
Субвенције	48.469	40.904
- Субвенције у привреди (Фонд за развој)	3.992	3.050
- Субвенције у пољопривреди	24.986	18.240
- Субвенције за железницу	11.108	10.000
- Субвенције у области туризма	2.641	1.980
- Субвенције за културу	946	443
- Остале субвенције	4.796	7.192
рударство ЈП Ресавица	1.850	1.850
рефундација зарада инвалидним лицима	900	987
заостале зараде у Групи „Застава“	200	213
Фонд солидарности и Социо- економски савет	722	550
Завод за заштиту природе и заштићена природна добра од националног интереса	257	480
Просторно планирање	160	180
Универзијада	371	700
гринфилд инвестиције - субвенције приватним предузећима	0	1.700
Остало	337	532

Табела 7: Социјална заштита

	2008	2009
Социјална заштита из буџета	68.117	72.226
- Транзициони фонд	7.300	7.210
- Дечја заштита	25.600	27.600
- Борачко - инвалидска заштита	15.006	16.200
- Социјална заштита	11.627	12.500
- Ученички стандард	1.608	1.768
- Студентски стандард	2.813	3.051
- Фонд за младе таленте	409	500
- Спортске стипендије	610	700
- Избегла и расељена лица	886	950
- Остала социјална заштита из буџета	2.258	1.747

Графикон 8. Функционална класификација буџета за 2009. годину

Табела 9. Консолидовани сектор државе у 2009. години

	у млрд динара	у % БДП
Приходи	1.282,0	41,9
Расходи	1.325,9	43,3
Дефицит	-43,9	-1,4